

Joel Koskinen

Kansantaruston vaikutteet ja hyödyt suomalaisessa fantasiaelokuvassa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tutkinto: Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto

Tutkinto-ohjelma: Elokuvan ja television tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

Päivämäärä: 5.11.2024

Tiivistelmä

Tekijä(t):	Joel Koskinen
Otsikko:	Kansantaruston vaikutteet ja hyödyt suomalaisessa fantasiaelokuvassa
Sivumäärä:	24 sivua + 5 lähdesivua + 14 käsikirjoitussivua
Aika:	5.11.2024
Tutkinto:	Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto
Tutkinto-ohjelma:	Elokuvan ja television tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto:	Tuotanto
Ohjaaja(t):	Antti Pönni

Opinnäytetyö tutkii suomalaisen, pohjoismaalaisen ja eurooppalaisen kansantarun vaikutusta suomalaisissa fantasiaelokuvissa 2000-luvulta lähtien. Opinnäytetyön teososa on fantasialyhytelokuvan: ”*Profeetatar*” käsikirjoitus.

Tutkimus määrittelee kansantaruston merkityksen, suomalaisen kansantaruston lähtökohdat ja kuinka pohjoismaalaista ja eurooppalaista kansantarustoa voi verrata suomalaiseen kansantarustoon.

Esittelen ”*Profeetatar*” fantasialyhytelokuvan tarinan ja kerron kuinka suomalainen, pohjoismaalainen ja eurooppalainen kansantarusto on vaikuttanut käsikirjoitukseen.

Avainsanat: Elokuva, Käsikirjoittaminen, Fantasia

Abstract

Author(s):	Joel Koskinen
Title:	The influences and benefits of folk tale heritage in Finnish fantasy films
Number of Pages:	24 pages + 5 appendices + 14 pages of script
Date:	5. November 2024
Degree:	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme:	Media & Film
Specialisation option:	Production
Instructor(s):	Antti Pönni

This thesis examines the effect of Finnish, Nordic and European folklore on fantasy films made and produced in Finland since the beginning of the 21st century. A part of this thesis is the manuscript of the fantasy short film "*The Prophetess*".

The thesis defines folk tale, explores the background of Finnish folk tales and how Nordic and European folk tales can be compared to the Finnish folk tales.

I introduce the story of the fantasy short film "*The Prophetess*" and explain how Finnish, Nordic and European folklore has influenced the manuscript.

Keywords: Film, Screenplay, Fantasy

Sisällys

1	JOHDANTO	1
2	SUOMALAISET KANSANTARUT	4
2.1	Mikä on kansantaru?	4
2.2	Muinaisuskomukset ja Kalevala	4
2.3	Tonttu	7
2.4	Joulupukki	8
2.5	Peikko	8
2.6	Faabelit	10
3	KANSANTARUSTON VAIKUTUS SUOMALAISESSA FANTASIAELOKUVASSA	12
3.1	Fantasian alagenret	12
3.2	Kansantarustoa adaptoivat suomalaiset fantasiaelokuvat 2000-luvulta lähtien	13
3.3	Tarinat peikoista ja menninkäisistä	14
3.4	Jouluelokuvat	15
3.5	Kalevala	17
3.6	Faabelit	19
4	KANSANTARUSTON VAIKUTUS LYHYTELOKUVAKÄSIKIRJOITUKSESSA: PROFEETATAR	21
4.1	Synopsis	21
4.2	Kansantaruston vaikutus käsikirjoituksessa	22
5	PÄÄTÄNTÖ	24
	LÄHTEET	25
	KÄSIKIRJOITUS	30

1 JOHDANTO

Vuonna 1777 Yhdysvaltain vapaussodassa, kylmän sydäntalven yönä, George Washington lähti metsään rukoilemaan johdatusta kansakunnan synkimmällä hetkellä. Anthony Sherman, joka palveli armeijassa Washingtonin kanssa Valley Forge -nimisessä tapahtumapaikassa, kertoi omin sanoin, kuinka Washington palasi muiden luokse metsästä kalpeampana kuin, miltä hän tavallisesti näytti. George Washington ilmoitti, että rukoillessaan, naisenkeli oli ilmestynyt hänelle. (Smith i.a)

"Presently I heard a voice saying, 'Son of the Republic, look and learn,' while at the same time my visitor extended her arm eastwardly. I now beheld a heavy white vapor at some distance rising fold upon fold. This gradually dissipated, and I looked upon a strange scene..." (Bradshaw 1880)

Naisenkeli antoi George Washingtonille kolme näkyä tulevaisuudesta. Tapahtumat olivat kolme sotaa, joista kaksi ensimmäistä käytiin Amerikan mantereella: Vapaussota ja Sisällissota. Kolmas sota käytiin kaukaisessa tulevaisuudessa, jossa koko maailma soti Yhdysvaltoja vastaan ja, jonka on tulkittu tarkoittaneen ensimmäistä maailmansotaa. (Smith i.a) Enkeli lausui jokaisen kolmen näyn alussa samat aloitussanat: *'Son of the Republic. Look and learn'*. (Bradshaw 1880)

Anthony Shermanin on kerrottu jakaneen kyseinen tarina eteenpäin vanhalla iällään. On selvitetty, että mies nimeltä Anthony Sherman todella palveli vapaussodassa, mutta hänet oli kirjattu George Washingtonin näyn tapahtumai-
kana Saratogaan, ei Valley Forge -paikkaan. Tarina George Washingtonin näystä julkaistiin alun perin vuonna 1861 ja oli tarkoitettu kansakuntaa kohottavaksi sekä yhdistäväksi julkaisuksi. Sen kirjoitti journalisti Wesley Bradshaw, joka kirjoitti myös monia samankaltaisia tarinoita muista Yhdysvaltojen johtajista: Abraham Lincolnista, Ulysses Grandista ja George Mccellanista.

George Washingtonin tarina säilyi kuitenkin tunnettuna päätyen myöhemmin monen välikäden kautta ns. kansantaruksi, josta yhä puhutaan Yhdysvalloissa. (Smith i.a) Löytäessäni George Washingtonin tarinan, minuun teki vaikutus tarinassa oleva runollinen kerrontatyyli; kuinka enkeli kutsui Washingtonia sanoin: *‘Son of the Republic. Look and learn’*. (Bradshaw 1880) Enkelin kädenkohotus näytettävää näkyä kohti ja näyn tapahtumat, jossa George Washington näki maailmankartan ja siinä olevat sodat usvapilven haihtuessa näyn edestä. Tarina inspiroi minua itse asiassa niin paljon, että otin vaikutteet George Washingtonin näystä fantasialyhytelokuvaani.

Elokuva kertoo profeetattaresta, jolle jumalatar näyttää varoittavan näyn tulevaisuudesta. Profeetattaren on valittava ottaako pyhä kutsumuksensa vastaan parantaa sairastunut maa ja valita itsekkäästi parantamalla rakastamansa mies. Kumpaaakin profeetatar ei voi valita, sillä hänen taikavoimansa riittävät suorittamaan vain yhden teon. Valitsemalla rakastamansa miehen, seuraukset tulisivat olemaan kaameat. Jumalatar puhuu profeetattarelle sanat: *‘Paladiinien tytär. Katso ja opi’*. Sitten profeetarelle annettavan näyn tapahtumat vyöryvät käyntiin. Lumianonin Kronikat – Profeetatar (Chronicles of Lumianon – Prophetess, Suomi 2021).

Opinnäytetyöni teososa on uusi, pidempi käsikirjoitusversio samasta tarinakokonaisuudesta, joka esitellään myöhemmin tämän kirjallisen tutkimuksen lopussa. Olen työstänyt työnimellä: "Profeetatar" fantasiaromaania useamman vuoden ajan, jonka kokonaistarinaan kummatkin lyhytelokuvakonseptit pohjautuvat.

George Washingtonin tarina, josta voi sanoa tulleen kansantaru Yhdysvalloissa, antoi siis, paitsi vaikutteen, myös rikastutti lyhytelokuvani dialogia ja tarinankerrontaa. Jokainen tarinankertoja saa vaikutteensa ympäristöstään: jokapäiväisestä arjesta, omista kokemuksista, taiteesta, historiasta ja kulttuurista. Vaikute voi olla suoraa tai osittaista lainaamista alkuperäisestä lähteestä. Esim. Taru Sormusten Herrasta -elokuvien lavastajat ja puvustajat tutkivat historiaa viikingeistä ja anglosakseista luodessaan fantasiamaailmaa. Taru Sormusten Herrasta Kaksi tornia (The Lord of the Rings The Two Towers, Yhdysvallat, Uusi-Seelanti 2002).

Eri fantasiaelokuvissa esiintyvien taikaolentojen ulkonäkö pohjautuu taas ole-massa olevaan tietoon kansantaruissa esiintyvistä hahmoista. Esim. Dark Crystal -nukkeanimaation hahmoista pystyn näkemään vaikutetta eurooppalaisesta tont-tukäsitteestä. The Dark Crystal (The Dark Crystal, Yhdysvallat, Englanti 1982).

2000-luvun suomalaiset fantasiaelokuvat ovat samalla lailla kansanperinteensä jatkajia. Elokuvat ottavat osan vanhasta kansanuskomuksesta ja muokkaavat sitä tarinankertojan toiveen mukaisesti. Haluan tällä opinnäytetyölläni kertoa, kuinka suuri merkitys kansantarustolla on fantasiaelokuvalla ja kuinka rikkaat läh-tökohdat meillä Suomessa on hyödyntää omaa kansantarustoa taikaolentoista ja kansanuskomuksista. Toivon tämän opinnäytetyön inspiroivan elokuva-alan ja muiden taidemuotojen tekijöitä löytämään mahdollisia uusia ideoita ja tietokan-toja kansantarustosta.

Opinnäytetyöni ensimmäinen luku esittelee kansantarun peruskäsitteen ja suo-malaisen kansantarun pääpiirteittäin: muinaisuskomukset, Kalevalan, tunnetuim-mat taruhahmot ja faabelit. Toinen luku poimii suomalaisen kansantaruston esiin-tyvimmat teemat suomalaisista fantasiaelokuvista. Analysoin valitsemiani eloku-va, yrittäen löytää yhtymäkohtia kansantarustoon, ja päättelen kuinka elokuvat mielestäni adaptoivat kansantarua. Päätelmät ovat itseni tekemiä eivätkä edusta elokuvan tekijöiden tarkoitusta. Kolmas luku esittelee fantasiaalyhytelokuvani: ”*Profeetatar*” synopsiksen. Kerron kuinka suomalainen, pohjoismaalainen sekä eurooppalainen kansantarusto on vaikuttanut käsikirjoitukseen.

2 SUOMALAISET KANSANTARUT

2.1 Mikä on kansantaru?

Kansantaru (engl. folk tale) on sukupolvelta toiselle siirtyvä perinnöllinen tarina tai satu. Kansantarulla ei ole yksittäistä tai tunnettua alkukirjoittajaa vaan vanhimmat tarinat ovat voineet olla osa kulttuuriperintöä jo tuhansien vuosien ajan. Ihmiset kertovat tarinoita toisilleen, ja vanhemmat siirtävät tiedon lapsilleen. On tyypillistä, että kansantarun tarinat ja hahmot muuttuvat historian aikana. Kuka kansantaruja kertoo, muokkaa tarinaa myös omanlaiseksi. Tarinat, kuten: Prinsessa Ruusunen, Tuhkimo ja Punahilkka ovat kaikki alkujaan kansantaruja, jotka Grimmin veljekset kokosivat myöhemmin. (Britannica kids i.a)

Tyypillisiä kansantarun tyyppejä ovat sadut sankareista, jotka kohtaavat lohikäärmeitä tai muita taikaolentoja matkallaan hakemaan eliksiiriä. Toinen tyypillinen kansantarun muoto ovat faabelit, joissa usein eläinhahmot puhuvat ja käyttäytyvät kuin ihmiset. Faabeleissa on tyypillistä, että tarina sisältää opetuksen. (Britannica kids i.a)

2.2 Muinaisuskomukset ja Kalevala

Mikael Agricola julkaisi vuonna 1551 luettelon muinaisista suomalaisista jumalista ja uskomuksista Raamatun kirjan suomennoksen esipuheessaan: (Wikipedia 2024)

”Epäjumalia monia tässä, muinoin palveltiin kaukana ja läsnä. Näitä kumarsivat hämäläiset sekä miehet että naiset. Tapio metsästä pyydykset soi ja Ahti vedestä kaloja toi. Väinämöinen virret takoi, Rahko kuun mustaksi jakoi. Liekkiö ruohot, juuret ja puut hallitsi ja senkaltaiset muut. Ilmarinen rauhan ja ilman teki ja matkamiehet edesvei. Tursas antoi voiton sodasta, Kratti murheen piti tavaraa. Tonttu huoneen menon hallitsi, kuin piru monta villitsi. Kapeet myös heiltä kuun söivät. Kalevanpojat niityt ja muut löivät. Vaan karjalaisten nämä olivat epäjumalat, joita he rukoilivat. Rongoteus ruista antoi, pellonpekko ohran kasvun soi. Virankannos kauran kaitsi, muutoin oltiin kaurasta paitsi. Äkräs herneet,

pavut, nauriit loi, kaalit, liinat ja hamput edestoi. Köntys huhdat ja pellot teki, kuin heidän epäuskonsa näki. Ja kun kevätkylvö kylvettiin, silloin Ukon malja juotiin. Siihen haettiin Ukon vakka, niin juopui piika ja akka. Sitten paljon häpeää siellä tehtiin, kuin sekä kuultiin että nähtiin. Kun Rauni Ukon nainen härskyi, ja losti Ukko pojasta pärskyi. Se siis antoi ilman ja vedentulon. Kekri se lisäsi karjan kasvun. Hiisi metsäläisistä soi voiton, vedenemä vei kalat verkkoon. Nyyrikki oravat antoi metsästä, Hittavainen toi jänikset pensaasta. Eikö se kansa vimattu ole, joka näitä uskoo ja rukoilee? Siihen piru ja synti veti heitä, että he kumarsivat ja uskoivat näitä. Kuolleiden hautoihin ruokaa vietiin, joissa valitettiin, paruttiin ja itkettiin. Menninkäiset myös heidän uhrinsa saivat, koska lesket huolivat ja naivat. Palveltiin myös paljon muuta, kiviä, kantoja, tähtiä ja kuuta”. (Wikipedia 2024)

Agricola mainitsee muinaisuskomuksista kolme ryhmää: jumalat, haltijat ja vainajat. Jokaisella oli suuri osa kansantarustossa ja jokaista ryhmää palvottiin sekä kunnioitettiin. Agricolan luettelo ei kata kuitenkaan kaikkia muinaisuskomuksia. (Porthan i.a) Christfried Gananderin vuonna 1789 julkaisema *Mythologia Fennica* (Ganander 1789) avaa suomalaisen kansantaruston perusteellisemmin luetellen 430 hakusanaa ja kansantaruston runo- ja loitsukatkelmaa. (Wikipedia 2024)

Suomen kansalliseepos, Kalevala (Lönnrot 1849) on Elias Lönnrotin kokoama ja toimittama runoelma, jonka ensimmäinen painos: vanha Kalevala julkaistiin vuonna 1835 ja uusi painos, nykyinen Kalevala 1849. Kalevala koostuu muinaisista lauletuista runoelmista, jotka Lönnrot kokosi matkoillaan Kainuussa, Pohjois-Karjalassa ja Vienan Karjalassa. Lönnrot muokkasi ja yhdisti runoelmat yhtenäiseksi teokseksi. (Wikipedia 2024) Kalevalan runot käsittävät mm. luomiskertomuksen, suomalaisten jumalten kanssakäymisen maan päällä, sammon taonan tarinan sekä lopuksi vertauskuvan kristinuskon saapumisesta, joka korvasi entisajan jumalat.

Väinämöinen on vanhin ja merkittävin jumala, joka loi ensimmäiset loitsut ja maailman yhdessä ylijumala Ukon kanssa Kalevalan toisessa runossa. (Lönnrot

1849, 22-28) Ukko hallitsi taivaita ja häneltä pystyi pyytämään sadetta. Kevätkylvön yhteydessä juotiin ukon malja ja silloin ensimmäisen ukonilman aikaan, saattoi olla tapana mennä alasti koskikalliolle, valella itseään koskesta otetulla vedellä ja pyytää itselleen vahvempaa luontoa. Ukkoa pyydettiin apuun myös taisteluun, parantamiseen ja synnytykseen. Muita merkittäviä jumalia olivat Ilmarinen, joka takoi taivaankannen. Ahti hallitsi merta ja Tapio metsiä. (Porthan i.a)

Koska luonto, kalastus ja metsästys olivat tärkeitä ehtoja muinaisaikoina, Ahtia ja Tapiota palvottiin hyvän onnen tuojina. Karhu oli pyhä eläin ja karhuun liittyi useita uskomuksia. Karhun nimeä ei kehdattu lausua ääneen, sillä teon pelättiin tuovan huonoa onnea. Karhun kaadun jälkeen, karhulle vietettiin juhlat hyvän metsästysonnen jatkumiseksi. (Kulttuuriperintö.fi 2020)

Luonnon eri osa-alueilla oli omat haltijansa: veden väki, metsän väki, vuorten väki, maan väki, kalman väki. Uskomus oli, että edesmenneet perheenjäsenet saattoivat myös muuttua haltijoiksi. Tuoni ja Kalma esiintyvät kuolleiden maailman eli tuonelaksi kutsutun todellisuuden jumalina. Tuonela oli tuonpuoleinen paikka, jonne johti tuonenjoki. Jos tauti liittyi kuolemaan, Kalmalle käytiin juttelemassa kalmistossa sovitellen ja anteeksipyytäen. Kalma oli voinut suuttua epäkunnioittavasta käytöksestä esimerkiksi kirkon pihamaalla. Tuonen tyttöä, Suonetarta ja Kiputyttöä kutsuttiin apuun sairaiden parantamiseen. (Porthan i.a) Loviatar oli monen sairauden alkuäiti, sillä hän synnytti yhdeksän sairautta Kalevalan runossa 45. (Lönnrot 1849, 387-389)

Muita Agricolan listalla olevia epäjumalia olivat Kalevan pojat, joiden on sanottu olleen jättiläisiä ja, jotka loivat hiidenkiukaat ja kivikasaumat. (Pulkinen 2014, 97) Rahko yritti tervata kuun, kun Kapeet sanana liittyy kuun pimennykseen ja uskemukseen, että pahat myyttiset eläimet voisivat syödä kuun kuunpimennyksen aikana. Liekkiö oli kummittelija, joka liittyi lapsivainajiin. (Pulkinen 2014, 80) Rauni mainitaan Ukon puolisona sekä monet elinkeinojumalat. (Pulkinen 2014, 98-100)

Tursas on suora lainaus skandinaavisesta jumalasta Thorista. Kratti eli aarteenhaltija on länsisuomalainen nimitys ja ruotsalaista lainaa. Krattin suomalainen

vastine on Aarni-haltia, jonka sanotaan makaavan oman aarteensa päällä metsässä. (Pulkkinen 2014, 81)

2.3 Tonttu

Mikael Agricola mainitsee epäjumalten luettelossaan tontun huoneen hallitsijana. (Wikipedia 2024) Suomessa ja Pohjoismaissa on ollut hyvin vahva tonttuskus. Perinne ulottuu esikristilliseen aikaan ennen Suomen kirjakielen syntyä. Tontut olivat eri rakennusten haltijoita. Tupa, sauna, navetta, myös kirkko omisti oman tontun, joka asui siellä. Niin kuin haltijat voitiin yhdistää esi-isiin, myös tontut voitiin yhdistää haltijoihin. Jotkin uskomukset olivat, että hän, joka talon rakensi, muuttui kuoltuaan tontuksi, eli asuinsijan haltijaksi. Koska tonttuja kunnioitettiin, oli tapana, että saunaan mentiin arvokkaasti ja käyttäytyttiin hyvin. Saunatontulle heitettiin myös omat löylyt. Jos käyttäytyi epäkunnioittavasti, tonttu saattoi suuttua. Tontuille jätettiin silloin ruokaa ja jopa vaatteita sovinnon merkiksi. (Niskanen 2024)

Suomalaisilla ja pohjoismaisilla tontuilla on usein ihmismäiset korvat. (Niskanen 2024) Suuri tonttukirja (Huygen 1976), jonka tieto pohjautuu eurooppalaiseen ja skandinaaviseen käsitykseen tontuista, kertoo mies- ja naistonttujen ulkonäön varsin tarkasti. Tontun koko on 15 cm. Miestontuilla on punainen suipon muotoinen hiippalakki ja sininen pusero. Naistontuilla on ennen naimisiin menoa vihreä suipon muotoinen hiippalakki ja heidän palmikoidut hiuksensa ovat näkyvillä. Naimisiin menon jälkeen, hiukset peitetään huivilla ja hiippalakin väri muuttuu tummemmaksi. Naistontun vaatteiden väri on harmaata ja ruskehtavaa. (Huygen 1976)

Tonttukuva on muuttunut lähihistoriassa Joulupukin apuriksi. Nykyinen käsitys on, että tontut tekevät leluja Pohjoisnavalla tai Korvatunturilla, mutta joulupukki ei ole alun perin liittynyt tonttuihin.

2.4 Joulupukki

Kansainvälisenä tunnettu nykyinen joulupukkitarina syntyi vähitellen 1800-luvulla Yhdysvalloissa. Vuonna 1931 piirretty Coca-Cola joulupukki levisi mainoksena taas maailmaan ja säilytti joulupukista kuvan, jonkalaisena näemme hänet tänä päivänä. (Wikipedia 2024)

Joulupukin alkuperäinen syntyperä juontuu 300-luvulla eläneeseen turkkilaiseen piispaan, pyhään Nikolaukseen, jonka huomio ja avunanto kohdistui lapsiin. Euroopassa alettiin viettää myöhemmin pyhän Nikolauksen päivää 6. joulukuuta, ja Alankomaissa on ollut tapana antaa lapsille lahjoja pyhän Nikolauksen päivänä. 1600-luvulla, alankomaalaiset siirtolaiset toivat pyhän Nikolauksen perinteen mukanaan sitten Yhdysvaltoihin. (Wikipedia 2024)

Suomessa sana: joulupukki on saanut nimensä vanhan perinteen sanoista: nuuttipukki tai kekripukki. Pakanallisessa Suomessa nuuttipukki ja kekripukki olivat osa hedelmällisyysriitin hahmoja, joissa pukiksi pukeutunut piti urospuolisen vuohen tuohinaamiota ja sarvia. Pukki vaelteli talosta taloon juoden tarjottuja alkoholijuomia. Pukki pelotteli lapsia ja saattoi olla humalassa. Pukki saattoi jakaa myös lahjoja kilteille ja vitsoja tuhmillle lapsille. Nuuttipukki on ollut myös vuoteen 1708 asti hahmo, joksi nuoret ovat pukeutuneet käydessään kerjäämässä ruuantähteitä talosta taloon joulun jälkeen. Asuun kuului pukin talja. Vuonna 1927 Markus Raitio kertoi lasten Yleisradio-ohjelmassa, että joulupukki asuu Korvatunturilla. (Wikipedia 2024)

2.5 Peikko

Peikko on tunnettu olento pohjoismaalaisessa kansantarussa. Bland tomtar och Troll (Tonttujen ja peikkojen joukossa) on vuodesta 1907 alkaen julkaistu säännöllinen lasten satujen antologia Ruotsissa. Kuvittaja John Bauer antoi peikkojen ulkonäölle tunnetun piirteen hänen kuvittaessaan kyseisiä peikkotarinoita 1910-luvulla. Hänen kuuluisat kuvitustyönsä liittyvät satuihin: Pojken och trollen eller Äventyret, Bortbytingarna ja Sagan om äldtjuren Skutt och lilla prinsessan

Tuvstarr. (Wikipedia 2024) Kuinka suomalaiset ymmärtävät peikon ulkonäön nykyään, on tullut paljolti muista Pohjoismaista. (Korpinen 2015)

Skandinaavisessa perinteessä peikkoa on kuvattu kirkon kelloja vihaavaksi, ihmisiä häiritseväksi pahantekijäksi, joka pystyi haistamaan kristityn veren. Peikot asuivat vuorilla ja he saattoivat tulla vaihtamaan ihmislapsia omiinsa. Peikot on saatettu yhdistää muihin pakanauskossa oleviin olentoihin kuten jättiläisiin. (Korpinen 2015) Peikkoja on kuitenkin monen kokoisia ja ulkomuoto on vaihteleva. Peikko on jonkinlainen metsän olento tai sellainen, joka muuttui aikoinaan vuoreksi. Peikoilla on usein häntä. (Wikipedia 2024)

Suomessa peikkokuva on ollut taas erilainen, jossa peikkokäsite on yhdistetty haltijoihin. Peikkoa on pidetty hieman tyhmänlaisena, jopa hassunkurisena olentona, joka asui sovussa ihmisten kanssa. Muinaisia nimiä peikolle olivat: Peijakas, Hiisi tai Piru. (Korpinen 2015)

Peijakas-sana liittyi vainajiin. Koska esi-isiä kunnioitettiin ja vainajia palvottiin muinaisaikoina, kuolleille annettiin monenlaisia nimiä riippuen siitä, mikä saattoi olla vainajan suhde elävien maailmaan. Vainajat saattoivat suuttuessaan esiintyä pahantahtoisina peikkoina. (Korpinen 2015) Hiisi-sana liittyi myös toispuoleiseen, joka saattoi tarkoittaa kalmistopaikkaa tai pyhää lehtoa, jossa lähestyttiin luonnonjumaluuksia. (Pulkinen 2014, 123) Tarja Longin opinnäytetyössä: Peikon merkityksiä ja perinteen heijastumia suomalaisessa kirjallisuudessa kansansadusta 2000-luvulle, korostetaan, ettei piru-sanalla ollut esikristillisellä ajalla yhteyksiä itse kristinuskon pirun kanssa. (Longi 2013, 9)

”Piru on kyläyhteisöä ja sen arvoja tukeva olento, joka rankaisee sääntörikkomuksista ja jonka avulla voi selittää käsittämättömiä ilmiöitä kuten yllättävän hyvää onnea tai sairautta.” (Longi 2013, 9)

Piru-sana saapui kristinuskon myötä, mutta perimätiedon mukaan piru-sanan merkitys ei uponnut kansaan tavalla kuin miten kirkko yritti markkinoida sitä. (Pulkinen 2014, 89) Tarja Longin opinnäytetyön kansisivun esittelyteksti kuvailee

peikon esiintymistä lähes poikkeuksetta suomalaisessa kirjallisuudessa epätoivottuna tilana tai asiana. (Longi 2013) Myöhemmin tutkimuksessa todetaan myös, että: *”Peikkohahmo on kirjallisuudessa yleensä ja erityisesti vierauden, pelottavan ja toiseuden metafora”*. (Longi 2013, 89)

2.6 Faabelit

Tarkastelen tässä tutkimuksen osassa Suomalaisia kansansatuja -kokoelmaa. Monissa kirjan saduissa eläinhahmo on joko päähahmona tai osana tarinaa. Kirjan johdatuksessa sanotaan seuraavaa: *”Suurin osa kansansaduistamme on yhteistä eri variaatioina muiden kansojen kansansatujen kanssa. Ne ovat siirtyneet kerrottuina henkilöltä toisille ja seuduilta toisille.”* (Karisto 1980, 7)

Eläinsadut kirjassa näyttävät suomalaisilta jokaisessa sadussa eläinten ja ympäristön muistuttaessa vanhoillista Suomea. Susi, karhu ja kettu ovat monissa eläinsaduissa päähenkilöt. Kettu on jokaisessa sadussa viekas, joka huijaa karhua ja sutta. Usein kettu onnistuu syömään suden ja karhun ruuat, välillä jopa suden poikaset. Kettu pääsee myös usein pälkähästä huijattuaan muita. Karhu on iso ja mahtava. Susi on luonteeltaan susimainen, mutta ihmismäinen, jolle useat onnettomuudet tapahtuvat. Muita esiintyviä eläinhahmoja ovat: Hiiri, kissa, koira, jänis, kärppä, hevonen ja lehmä. (Karisto 1980)

Eläinsaduissa mainitaan, kuinka eläimen ulkonäkö sai alkunsa. Ketun hännän pää oli siitä lähtien valkoinen, kun karhu onnistui lyömään sitä sen jälkeen, kun kettu huijasi itsensä karhun ruokavarastoon ja söi sieltä ruuat. Susi on haissut siitä lähtien palaneelta ja se on ollut kankea, kun susi putosi nuotion päälle. Jänis on ollut siitä lähtien ristihuuli, kun se nauroi niin paljon, että sen huulet repeivät. (Karisto 1980)

Tarinoissa esiintyy myös välillä selkeitä opetuksia kuin käytöstapojen vertauskuvia. Esim. yhdessä sadussa susi tapaa koiran ja aikoo syödä hänet. Koira pelastuu tarjoamalla sudelle viinaa, johon tarjoukseen susi suostuu. Susi tulee koiran luokse vieraisille sillä välin, kun isäntäväki nukkuu yöllä. Susi juo viinaa, jonka jälkeen sutta alkaa laulattaa. Koira kieltää sutta laulamasta, sillä silloin

isäntäväki herää. Suden ottaessa lisää viinaa, hän alkaa koiran varoituksesta huolimatta laulamaan, ja isäntäväki herää. Susi ajetaan ulos. (Karisto 1980, 322-324) Tulkitsen tämän tarinan yksinkertaiseksi opetuksesi siitä, että vieraiden on noudatettava talon sääntöjä ja, että metelin pitäminen yöaikaan voi johtaa seurauksiin.

Toinen mielenkiintoinen opetus löytyy sadusta, jossa hiiri on pääosassa. Karhu on jäänyt jumiin metsästäjän ansaan. Hiiri sattuu kohdalle, ja karhu nappaa hiiren syödäkseen tämän. Hiiri lupaa palkita karhun, jos tämä päästää hänet. Karhu leppyä ja päästää hiiren vapaaksi sillä perusteella, että hiiri on liian pieni ja mitätön. Hiiri palaa myöhemmin muiden hiirten kanssa ja yhdessä he nakertavat karhun ansan irti. Karhu vapautuu ja hiiri vastaa: *”Sinä karhu, halveksit minua ja luulit, etten voi lupaustani täyttää, vaan nyt sen näet, osaa hiirikin palkita hyvän hyvällä.”* (Karisto 1980, 346-347)

3 KANSANTARUSTO SUOMALAISESSA FANTASIA-ELOKUVASSA

3.1 Fantasian alagenret

Fantasia genrenä kuuluu spekulatiivisen fiktion sarjaan yhdessä science-fictionin ja kauhun kanssa. Spekulatiivinen fiktio on kattokäsite tarkoittamaan kuvitteellisia maailmoja ja tapahtumia kuvaavaa tarinaa. (Wikipedia 2024) Fantasia on sellaista, mikä ei ole totta tai, jota ei ole pystytty todistamaan oikeaksi omassa maailmassamme, esim. taikaolennot, taikuus, yliluonnolliset ilmiöt ja mielikuvitusmaailmat. Voimme luoda oman maailman, joka on täysin erilainen omissamme tai ottaa osan todellisuudestamme fantasiatarinaan. (Wikipedia 2024)

Wikipedia luettelee yhteensä 49 eri fantasian alagenreä tutkimuksen teon hetkellä syyskuussa 2024, minkä määrän en usko käsittävän kaikkia olemassa olevia alagenrejä. Tutkimuksessani olen päättänyt ottaa tässä tapauksessa huomioon kuitenkin kolme alagenreä, joiden kategorioihin voimme mielestäni tiivistää jokaisen fantasiatarinan yleistajuisella tavalla. (Wikipedia 2024)

1. Korkea fantasia (High fantasy)

Tarina, joka sijoittuu omaan maailmaansa. Todellisuutta hallitsevat taikaolennot, taikuus ja omat säännöt. Maailmaan on voitu tuoda asioita ja vaikutteita omasta maailmastamme tai maailma voi olla kokonaan keksitty siinä olematta mitään oikeasta maailmasta. (Wikipedia 2024) Eepiset sankaritarinat, kuten Taru Sormusten Herrasta perustuu omaan maailmaansa, johon J.R.R Tolkien otti vaikutteita lukuisista kansantaruista. Tolkienin luomat hahmot, teemat ja tarinan kieli ovat saaneet vaikutteita myös Kalevalasta. (SKS kirjat 2022)

2. Matala fantasia (Low fantasy)

Tarina, joka sijoittuu maailmaamme, mutta, jossa voi esiintyä taikuutta, taikaolentoja ja yliluonnollisia asioita. Tarinaa ympäröivät oman maailmamme säännöt ja lait, mutta juonessa olevia asioita voi kyseenalaistaa. (Wikipedia 2024)

Gränsen-elokuva, Raja (Gränsen, Ruotsi 2018) sijoittuu nykyajan Ruotsin yhteiskuntaan, jossa maailma näyttäytyy meille tavallisena ja arkisena. Tarinan päähahmona on peikko, joka työskentelee tullivirkailijana. (Wikipedia 2024)

3. Urbaanifantasia (Urban fantasy)

Matalan fantasian tapaan, tarina sijoittuu omaan maailmaamme, mutta keskittyy kaupunkiympäristöön. (Wikipedia 2024) Percy Jackson and the Olympians Percy Jackson and the Olympians (USA 2023) on tästä yksi tunnetuimmista esimerkeistä, jossa kreikkalaisen mytologian hahmot esiintyvät New Yorkin kaupunkiympäristössä. (Catherine 2020)

3.2 Kansantarustoa adaptoivat suomalaiset fantasiaelokuvat 2000-luvulta lähtien

Tutkimus perustuu Suomen elokuvasäätiön verkkosivuilla olevaan: katsojaluvut-tilastoon. Tilastoon on laskettu vain Suomessa tuotetut ja teatterilevitykseen päässeet elokuvat vuodesta 1972 lähtien. Poimin listasta fantasiaelokuvat vuodesta 2000 lähtien, joiden katson adaptoivan suomalaista kansantarustoa. Aloitan etsimällä elokuvia 250 katsotuimpaan, n. 80 000 katsojaan saaneeseen elokuvaan asti. (SES 2024) Analysoin ja pohdin myöhemmin, kuinka nämä elokuvat adaptoivat suomalaista kansantarustoa ja liitän mukaan analyysiin muita valitsemiani suomalaisia fantasiaelokuvia samanlaisista teemoista. Esiin nousi kolme teemaa suomalaisesta kansantarustosta elokuvasäätiön katsojaluvut-tilastosta: (SES 2024)

1. Tarinat peikoista ja menninkäisistä

Rölli-elokuvat, joista: Rölli ja metsänhenki Rölli ja metsänhenki (Suomi 2001), Röllin sydän Röllin sydän (Suomi, Saksa, Venäjä, Iso-Britannia 2007), Rölli ja kultainen avain Rölli ja kultainen avain (Suomi 2013) sekä Rölli ja kaikkien aikojen salaisuus Rölli ja kaikkien aikojen salaisuus (Suomi 2016) kuuluvat jokainen katsotuimpien kotimaisten top250 listaan. Rölli ja metsänhenki on menestynein kansantaruun pohjautuva

kotimainen elokuva ja sijalla 50 katsotuimpien kotimaisten elokuvien sijalla. (SES 2024)

2. Jouluelokuvat

Joulutarina Joulutarina (Suomi 2007) on menestynein suomalainen jouluelokuva ja sijalla 56 katsotuimpien kotimaisten listalla. Rare Exports Rare Exports (Suomi, Norja, Ruotsi, Ranska 2010) on toiseksi katsotuin kotimainen jouluelokuva sijalla 66. Jouluteemaa katsotuimpien listaa edustavat myös faabelit: Niko – Lentäjän poika Niko – Lentäjän poika (Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2008) ja Niko 2 – Lentäjäveljekset Niko 2 – Lentäjäveljekset (Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2012) -animaatioelokuvat. (SES 2024)

3. Kalevala

Jadesoturi Jadesoturi (Suomi, Kiina 2006) on menestynein Kalevala-aiheinen elokuva sijalla 240. (SES 2024)

3.3 Tarinat peikoista ja menninkäisistä

Röllli on katsojatilastojen mukaan tunnetuin suomalainen peikkohahmo. (SES 2024) Röllin luoja: Allu Tuppurainen on kuitenkin korostanut, ettei Röllli ole peikko, vaan nimenomaan lajia: Röllli. Siitä huolimatta röllissä on vahvoja peikkomaisia piirteitä ulkonäössä ja käyttäytymisessäkin. (Wikipedia 2024) Röllli-elokuvat lukeutuvat korkean fantasian alagenreen.

Röllli ja metsänhenki -elokuvassa, röllit etsivät uutta maata ja saapuvat menninkäisten kylään. Menninkäiset kavahtavat röllejä heidän hurjan ulkonäkönsä tähden ja pakenevat metsään. Röllit asettuvat kylään taloksi ja sotkevat paikkoja. Tämä alkuasetelma jo muistuttaa peikkokäsitystä epätoivottuna tai vieraana asiana. Röllejä on kuitenkin niin hyvántahtoisia kuin pahoja. Allu Tuppuraisen esittämä Röllli on kiltti luonteeltaan ja niin ovat monet muutkin röllit. Röllli ystävystyy Minni-menninkäisen kanssa ja yhdessä he tuovat kummatkin kansat yhteen elokuvan lopussa. Röllli ja metsänhenki (Suomi 2001)

Röllit puhuvat itsestään hirmuisina rölleinä, mutta jokainen heistä on aika hassunkurinen ja hölmönlainen. Rölli ja kaikkien aikojen salaisuus – elokuvassa, jossa röllit ja menninkäiset asuvat jo tottuneesti sulassa sovussa, jokainen röllikylän rölliasukas kuvataan hassunlaisina hyvinä olentoina, jotka hätääntyvät Mauno-madon tuomista maailmanlopun uutisista. Rölli ja kaikkien aikojen salaisuus (Suomi 2016) Menninkäiset Rölli-elokuvissa muistuttavat taas lähinnä tonttuja suomalaisesta kansantarustosta. Moni muu tonttutarina liittyykin jouluteemaan, jota käsittelen seuraavassa alaluvussa tarkemmin.

3.4 Jouluelokuvat

Jouluteema-elokuvat ovat yleisesti olleet suosittuja laajan yleisön keskuudessa ja kokoperheen viihteenä. Jouluteemalla fantasiaelokuvia ilmestyy myös eniten. Jokainen jouluelokuva tutkimukseni kohteena lukeutuu matalan fantasian genreen elokuvien tapahtumien sijoituessa omaan maailmaamme.

Joulutarina-elokuva kertoo joulupukin syntytarinan Suomen lapissa. Orvoksi jäänyt Nikolas-poika aloittaa ensin veistämällä leluja jokaisen perheen lapselle, kenen luona Nikolas on asunut. Myöhemmin hänen lähtiessä varakkaan puusepän oppiin, Nikolas jatkaa lelujen tekemistä omalla ajallaan lähikylän lapsille. Kun Nikolas perii verstaan ja vauraan omaisuuden, hänestä tulee kokoaikainen lahjojen tekijä lähimaille. Nikolas hankkii itselleen joulupukin punaisen taljan innoituksena lappalaisen naisen myssystä. Joulupukin ulkonäkö muistuttaa elokuvassa tuntemaamme coca-cola pukkia, mutta tarinan alkuperä muistuttaa turkkilaisen piispan, pyhän Nikolauksen tarinaa. Joulutarinassa pukilla ei ole myöskään tonttuja, vaan hän työskentelee lahjojen parissa yksin, mikä on erilaista verrattuna Yhdysvalloista 1800-luvulla syntyneeseen kuvaan. Joulutarina (Suomi 2007)

Suomalaiseen kansantarustoon viitataan viittauksilla haltijoihin. Lähikylän lapset alkavat puhua keskenään tästä salaperäisestä henkilöstä, joka tuo lahjoja joulu-aattona. He arvelevat sen olevan tonttu tai maahinen. Nikolaksen muistellessa edesmennyttä pikkusiskoaan Aadaa, joka hukkui hänen vanhempiansa mukana

järveen, Nikolaksen Eemeli-ystävän tytär, Aada kysyy, millainen Nikolaksen pikusiskosta, Aadasta olisi tullut, jos hän ei olisi muuttanut järvenhaltijaksi? Elokuvan lopussa, kun Nikolas on vanhentunut ja hän toteaa tämän joulun olevan viimeinen, Nikolas katoaa salaperäisesti. Kun Nikolas ilmestyy elokuvan lopussa maagisesti taivaalle porojen vetämän reen kanssa, hänestä saa ymmärryksen, että Nikolas on itsekin kuollut ja muuttanut haltijaksi. Joulutarina (Suomi 2007)

Rare Exports on kauhufantasiaa alagenreltään. Siinä Korvatunturin liepeillä asuva Pietari-poika seuraa amerikkalaisen työryhmän kaivauksia. Vieraat ovat herättämässä muinaista jäätynyttä demonia, joulupukkia, jolla on pukin kaltaiset sarvet. Pukin apureina toimivat tontut ovat alastomia vanhoja miehiä, jotka asuvat erämaassa ja murhaavat kaiken tielleen osuvan. Lopussa, kun Pietari yhdessä isänsä Raunon ja muiden tovereidensa kanssa onnistuvat räjäyttämään joulupukkihirviön taivaan tuuliin, joulupukin vaikutusvalta lakkaa tonttuihin. Tontuista tulee neutraaleja olentoja, joista elokuvan lopussa koulutetaan joulupukkeja maailmaan. Rare Exports (Suomi, Norja, Ruotsi, Ranska 2010)

Rare Exportsin joulupukkikuva muistuttaa suomalaista vanhaa perinnettä nuutti- ja kekripukista. Joulupukki ei ollut aina hyvä. Elokuvan alussa näytetään vanha kuva muinaisesta nuutti tai kekripukista vuohennaamio kasvoillaan ja vitsa kädessä saapumassa vieraaseen kotiin. Rare Exportsin tontuissa on myös peikko- maisia piirteitä skandinaavisista maista. Rare Exports (Suomi, Norja, Ruotsi, Ranska 2010)

There's something in the barn, suomalaisnorjalainen yhteistuotanto liikkuu samankaltaisissa asetelmissä. Siinä amerikkalainen perhe muuttaa pohjois-Norjaan, perittyyn taloon joulun alla. Kotipihan tallissa asuu tallitonttu. Niin kuin pohjoismaisessa ja suomalaisessa kansantarustossa, elokuvassa tallitonttu suuttuu perheen järjestäessä juhlat tallissa pitämällä kovaa meteliä ja juhlien muuttuessa rellestelyksi. Perheen poika pyrkii tekemään sovintoa tallitontun kanssa viemällä hänelle puuroa, mutta isä onnistuu syömään puuron sitä ennen. Jäljelle jää pahanmakuinen norjalainen perinneruoka, jota syödessä tallitonttu suuttuu entisestään. Lopulta alkaa tonttulauman verinen kostoretki. There's something in the barn -elokuvaan tontut on tehty ihmisenkaltaisiksi ja

heillä on myös ihmisenkaltaiset korvat. *There's something in the barn* (Norja 2023)
 Tonttujen ulkonäkö on suurimmaksi osaksi suomalaisissa elokuvissa varsin ihmisenkaltainen. *Kadonnut joulupukki* -elokuva kuvaa joulupukin ja tontut sellaisina Suomen lapissa. Joillain tontuilla on elokuvassa suipot korvat, kun joillain ei. *Kadonnut joulupukki* (Suomi 2014)

3.5 Kalevala

Kalevala- ja muinaisuskomuksia käsittelevissä suomalaisissa fantasiaeloku-
 vissa 2000-luvulta lähtien on liikuttu muinaisajan ja nykyajan välillä. Kaikissa seuraavassa kolmessa tarkastelemassani elokuvassa asetelma on sama.

Jadesoturi yhdistää Kalevalaa ja Wuxia-genreä. Wuxia terminä tarkoittaa taistelulajin taitajasta kertovaa tarinaa muinaisessa Kiinassa. (Wikipedia 2024) Jadesoturin protagonistin, uudestisyntynyt sepän poika nyky-Suomessa kohtaa vanhan vastustajansa aikaisemmasta elämästään, Loviattaren yhdeksännen pojan, nimeämättömän demonin. Demonin pyytää seppää takomaan sammon ja vastineeksi lupaa sepälle, että hän voi saada rakastettunsa takaisin, sillä seppä käy läpi sydänsurua. Elokuvassa seurataan samaa protagonistia aikaisemmassa elämässään soturina muinais-Kiinassa. Soturi saapuu kylään, jossa lupaa surmata kyläläisiä riivaavan Loviattaren yhdeksännen pojan. Samaan aikaan soturi rakastuu kylän johtajan tyttäreeseen. Tarinan käänne on, kuinka kylän johtajan tytär ei valitsekaan häntä. Sydänsurussa soturi nimeää Loviattaren viimeisen pojan toivoksi. Tämä johtaa siihen, että nykyajassa uudestisyntyneen sepän tyttöystävä palaa hänen luokseen. *Jadesoturi* (Suomi, Kiina 2006)

Jadesoturin voisi sanoa lukeutuvan matalan fantasian tai urbaanifantasian genreen, tarinan tapahtuessa omassa maailmassamme sekä kaupunkiympäristössä, Helsingissä. Kalevala-aiheinen elokuva: *Kalevala – Uusi aika* *Kalevala – Uusi aika* (Suomi 2013), liikkuu myös matalan fantasian ja urbaanifantasian genren välillä.

Tarinan henkilöt: Väinämöinen, Joukahainen ja viikinki elävät niin muinaisajan Suomessa kuin vuonna 2013. Sampo on keskeisessä teemassa, jossa tarinan

antagonisti, viikinki aikoo anastaa sen vallan. Mielenkiintoista elokuvassa on, kuinka elokuvan dialogi jäljittelee ja muokkaa kalevalaista runoa. Kalevala – Uusi aika (Suomi 2013)

Kalevalan yksi tunnetuimmista tragedioista on, kuinka Väinämöisen laulettua Joukahainen suohon, Joukahainen lupaa Väinämöiselle sisarensa Aion vai-moksi, mikäli Väinämöinen säästäisi hänet Kalevalan kolmannessa runossa: *”Kun pyörrät pyhät sanasi, luovuttelet luottehesi, annan Aino siskoseni, lainoan emoni lapsen sulle pirtin pyyhkijäksi, lattian lakaisijaksi, hulikkojen huuhtojaksi, vaippojen viruttajaksi, kutojaksi kultavaipan, mesileivän leipojaksi.”* (Lönnrot 1849, 38)

Väinämöinen ilahtui tästä ja suostui pyyntöön. Kalevalan neljännessä runossa Väinämöisen kohdattua Aino, Väinämöinen sanoo: *”Eläpä muille, neiti nuori, kuin minulle, neiti nuori, kanna kaulanhelmiköitä, rinnanristiä rakenna, pane päätä palmikolle, sio silkillä hivusta!”* Aino ei suostunut tähän ja surussaan hukuttautui. (Lönnrot 1849)

Kalevala – Uusi aika -elokuvassa Väinämöisen laulaessa Joukahaista suohon, Joukahainen sanoo sisarestaan Ainosta, ettei Aino ole itse tahtonut vielä mennä ja että on sydämessään vapaa. Väinämöisen suostuessa hän sanoo, että ottaa Aion: ei itsensä takia, vaan Aion tähden. Kun Väinämöinen menee sitten nou-tamaan itkevää morsianta, Aino sanoo Väinämöiselle: *”Mitä sinä neidon halusta tiedät tai neidon sydämen salaisuuksista? Yhtä pyhää se on kuin pyhä tieto elä-mästä. Miten minun sieluni tekisi ilman rakkautta, ilman sydäntäni, joka on riis-tetty?”* Väinämöinen suostuu Aion pyyntöön ja jättää Aion. Kalevala – Uusi aika (Suomi 2013)

Unna ja Nuuk -elokuva (Unna ja Nuuk (Suomi 2006) kertoo shamaanisuvun jälkeläi-sestä, Unna-tytöstä, joka elää nykyajan Suomessa ja, joka ajautuu muinaiseen Suomeen isoisänsä taikarummun kautta. Unnan tehtävänä on löytää parantava yrtti sairaalle isoisälleen ja samalla auttaa jokea taas tulvimaan esi-isiensä ky-lään. Unna ja Nuuk ei pohjaudu suoraan Kalevalaan, mutta elokuvassa on viit-tauksia muinaisuskomuksiin. Tietäjä pyytää elokuvassa sadetta sadetanssin

avulla. Tanssin jälkeen tietäjä on jäänyt makaamaan selälleen maahan, joka rituaali muistuttaa sateen pyytämistä Ukolta. Elokuvassa on myös hiljainen hetki, kun Unna lähdettyään metsään näkee karhunpentuja kiipeämässä puussa. Äiti-karhu astuu esiin ja Unna säikähtää. Kohtaus ei ole elokuvassa tärkeä ja sen voi tulkita vain vaarallisuutena olla yksin metsässä. Karhu oli kuitenkin pyhä eläin muinaisaikana ja sitä kunnioitettiin. Unna ja Nuuk (Suomi 2006)

3.6 Faabelit

Suomalaista faabelia valkokankaalla edustaa tunnetuimmin Niko-porosta kertovat animaatioelokuvat: Niko – Lentäjänpoika, Niko – Lentäjänpoika (Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2008) Niko 2 – Lentäjäveljekset Niko 2 – Lentäjäveljekset (Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2012) ja Niko ja myrskyporojen arvoitus Niko ja myrskyporojen arvoitus (Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2024).

Niko-elokuvissa esiintyvät suomalaiset eläimet: poro, susi, liito-orava ja lumikko. Niko – Lentäjänpoika kertoo nuoresta porosta Nikosta, joka haluaa oppia lentämään ja tulla joulupukin poroksi. Hän lähtee matkalle kohti Korvatunturia tavataksaan isänsä, jonka uskoo olevan joulupukin rekeä vetävä poro. Tarinan alkuasetelma muistuttaa kansainvälistä joulupukkikuvaa lentävine poroineen, mutta Korvatunturi on osa suomalaisuutta. Elokuvassa esiintyy myös tuonelanjoki vaarallisena paikkana, jonka Nikon on ystävineen ylitettävä matkalla Korvatunturille. Niko – Lentäjänpoika (Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2008)

Faabelintapaiset opetukset löytyvät, kuinka Nikon usko itseensä voi auttaa häntä oppia lentämään. Toinen opetus on, kuinka jokin ihannoima henkilö ei välttämättä olekaan niin ihmeellinen tai erilainen. Nikon ihannoimat Korvatunturin porot osoittautuvatkin ylimielisiksi ja lopulta samat porot menettävät kykynsä lentää heidän pelätessään susia niiden ilmestyessä Korvatunturille. Niko – Lentäjänpoika (Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2008)

Olen päätellyt tutkiessani vanhoja suomalaisia faabeleita ja Niko-elokuvia, että kukin on saanut vaikutteita omasta ajastaan. Muinaiset faabelit olivat usein synkkiä niissä esiintyen synnytyksen jälkeistä kuolemaa, jotka tapahtumat olivat

yleisiä ennen vanhaan. (Karisto 1980) Niko 2 – Lentäjäveljekset – elokuvassa Niko saa uuden isäpuolen ja sen myötä velipuolen. Uusi veli, Jonni mainitsee elokuvan aikana lyhyesti, että hänen äitinsä kuoli, kun hän syntyi. Niko 2 – Lentäjäveljesten teema on kuitenkin uusioperhe, joka kuvastaa taas oman aikamme arkipäivää. Niko 2 – Lentäjäveljekset (Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2012)

4 KANSANTARUSTON VAIKUTUS LYHYTELOKUVA-KÄSIKIRJOITUKSESSA: PROFEETAR

4.1 Synopsis

Profeetatar on genreltään korkeaa fantasiaa. Tarina sijoittuu Lumianonin maailmaan, jota asuttavat ihmiset, peikot, tontut, elävät kuolleet ja taikuus. Lumianon, on matriarkaalinen maailma, jossa profeetatar, ylijumalattaren jälkeläinen toimii maailman suojelejana.

Muistinsa menettänyt ihmistyttö, Sinule 14 v, on löydetty tajuttomana tonttujen ja peikkojen asuttaman kylän koskirannasta. Ylipapitartonttu, Ruusa on adoptoinut Sinulen taloonsa. Muistinsa menetyksen lisäksi, Sinule kamppailee lähi-muistinsa ja kognitiivisten kykyjensä kanssa. Hän suoriutuu arkiaskareista huommin kuin muut ja Sinulea kiusataan tämän takia. Sinule ajattelee olevansa mitätön.

Elokuvan alussa, Sinule näkee painajaisunen, jossa ylijumalatar ilmestyy hänelle. Ylijumalatar käskee Sinulea katsomaan taikapeiliin, mutta Sinule ei voi tehdä sitä, sillä yksi hänen kiusaajistaan, peikkotyttö, Hulga seisoo peilin edessä elävänä kuolleenä. Ruusa uskoo Sinulen olevan legendoissa mainittu tähdenlento, hän, jolla olisi voima parantaa sairastunut maa. Adoptioäiti pyrkii muistuttamaan Sinulea voimistaan tekemällä hänelle nuken, joka on puettu profeetattaren punaiseen kaapuun ja valkoiseen viittaan. Ruusa kannustaa Sinulea uskomaan itseensä.

Sinulen koulupäivän jälkeen, kiusaajapeikkotyöt: Hulga ja Nuura ajavat Sinulen metsään. Pakoon päästyä, Sinule näkee uuden päiväunen, jossa ylijumalatar käskee Sinulea katsomaan taikapeiliin. Hulga seisoo peilin edessä elävänä kuolleenä jälleen, ja jumalatar muistuttaa Sinulea kuinka tämä tulee olemaan maailman jälki, jos Sinule hylkää kutsumuksensa. Ylijumalattaren voimistaessa käskyään katsoa peilistä, Sinule näkee viimein profeetattaren katsovan peilikuvasta itseään. Päivänäyn rikkoo välikohtaus, jossa Nuura huutaa apua. Hulga

on pudonnut kalliolta ja lyönyt päänsä. Sinulen uskoessa voimiinsa, hän parantaa Hulgan. Heti tämän jälkeen eläviä kuolleita saapuu metsästä sairaan maan seurauksena. Sinule kohtaa heidät valmiina, tuntien nyt omat voimansa.

4.2 Kansantaruston vaikutus käsikirjoituksessa

John Bauerin piirros sadussa: ”Pojken och trollen eller Äventyret”, jossa ihmistyttö, muukalainen, valon lapsi istuu pimeässä metsässä peikkojen ympäröimänä, inspiroi minua tarinan synnyssä. (Wikipedia 2024) Pojken och trollen eller Äventyret -tarinassa peikot kaappaavat prinsessan, jonka jälkeen poika, joka etsii seikkailuja, löytää peikot ja sen myötä prinsessan. (Greenfield school TV 2020) Profeetattaressa on sama alkuasetelma, kuinka ihmistyttö on ajautunut vierasmaahan, pimeään ja sairastuneeseen maahan. Hän on muukalainen, jolla on elämä suurempi tehtävä täyttää profetia ja pelastaa maa.

Koska kyseessä on korkean fantasian tarina, ja maailmassa on omat sääntönsä, olen kirjoittanut käsikirjoitukseen varsin paljon kuvailua tonttujen ja peikkojen ulkonäöstä. Peikot kuvaan olennoiksi, joilla on häntä. Olen lisännyt heille vielä terävät hampaat. Tonttujen vaatetus ja kulttuuri on haettu suoraan suuren tonttukirjasta. (Huygen 1976) Tontuilla on ihmisenkaltaiset korvat ja kasvot. Heidän pituutensa on 15 cm.

Elävien kuolleiden visio on lähtenyt alun perin kansainvälisestä zombikäsitteestä (Wikipedia 2024), joka juontaa juurensa George A. Romeron Elävien kuolleiden yö -elokuvaan. Elävien kuolleiden yö (Night of the Living Dead Yhdysvallat 1968) Kummittelevat otukset kuuluvat kuitenkin kansantarustoon. Vainajat ja kalmistot olivat suuressa osassa suomalaisessa mytologiassa. Jumalatar-hahmon esikuva on myös kansainvälinen, mutta hahmon voi toisaalta yhdistää haltijaan, sillä olen tarkoittanut tarinan profeetattaren polveutuvan ylijumalattaresta suuremmissa tarinakokonaisuudessa.

Käsikirjoituksen ensimmäisessä kohtauksessa, jossa Sinule näkee painajaista, olen ottanut mallia parannusloitsun sanoista suomalaisesta kansantarustosta ja

Kalevalaisesta runotyylistä. Kiputytön parantavassa loitsussa sanotaan: *"Kiputyttö, tyyni neiti, Kivut kiäri kiharoisi, Vaivat vasten rintojasi, Jotta saisi sairas moata, Huono huoleta levätä!"* (SKS i.a)

Profeetattaren käsikirjoituksessa, ylipapitartonttu puhuu viimeisen dialogin parannusloitsuna ja lohtuna Sinulen painajaisuneen: *"Ylijumalatar, pyhä Saila, epäilyks nyt helmaasi kuoli, vasten rintojasi surun huoli, valon lapseen valat voiman, karkotat pimeyden kuonan..."*

5 PÄÄTÄNTÖ

Tämän kirjallisen opinnäytetyön tarkoitus on ollut esitellä suomalaisen kansantaruston lähtökohtia ja, kuinka kansantarua on adaptoitu suomalaisissa fantasiaelokuvissa 2000-luvulta lähtien.

Kansantarut ovat sukupolvelta toiselle periytyviä tarinoita, joilla ei ole tunnettua alkutekijää. Tarinat voivat olla eeppejä sankaritarinoita, tarinoita taikaoluennoista tai tarinoita eläimistä, joissa monta kertaa on opetus mukana. (Britannica kids i.a)

Suomen rikas kansantarusto käsittää jumalia, haltijoita ja muinaisia uskomuksia vainaista ja pyhistä eläimistä. Ylijumala Ukko antoi sateen, Väinämöinen hallitsi runon laulannan, Ilmarinen takoi taivaan kannen, Ahti antoi meren saalista ja Tapio hallitsi metsää. (Porthan i.a) Haltijoita palvottiin ja kunnioitettiin. Haltijoita voitiin pitää myös edesmenneinä esi-isinä. Haltija saattoi olla tonttu, joka asui talossa, navetassa, saunassa tai kirkossa. (Niskanen 2024) Peikkoja pidettiin myös haltijoina ja edesmenneinä vainajina. (Korpinen 2015) Joulupukilla on ollut oma perinteensä vuohinaamiota kantavalla nuutti- ja kekripukilla, ensin pakanallisessa Suomessa. (Wikipedia 2024) Eläinsaduissa esiintyi suomalaisia eläimiä opetuksen kera rellestämisen vaaroista ja vähättelyn karmasta. (Karisto 1980)

Niin kuin suullinen perinne on muokannut tarinoita ajan saatossa, myös tänä päivänä elokuvantekijät kuin Jalmari Helander ja Antti-Jussi Annila adaptoivat kansantaruissa olevia tarinoita. Rare Exports siirsi muinaisen suomalaisen pakanakuvan joulupukista kauhufantasiaelokuvaan. Rare Exports (Suomi, Norja, Ruotsi, Ranska 2010) Antti-Jussi Annila adaptoi Kalevalaista mytologiaa kung-fu elokuvaan. Jadesoturi (Suomi, Kiina 2006)

Suomalainen haltijaperinnevaikutus näkyy myös Joulutarina-elokuvassa. Joulutarina (Suomi 2007) Suomalaiset eläinsadut kuin Niko – Lentäjänpoika (Niko – Lentäjänpoika (Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2008) jatkaa perinnettä näyttäen Korvatunturin joulupukin kotina.

Lähteet

Bokförlaget Semic 1907 – 2023. Bland tomtar och trolls kirja-kokoelma. Sundbyberg: Bokförlaget Semic.

Bradshaw, W. 1880. George Washington's remarkable vision. Sanomalehtiartikkeli. Washington D.C: National Tribune. Joulukuu 1880. <http://www.liberty1.org/gwvision.htm>. (viitattu 30.8.2024).

Britannica kids i.a. Folktale. Verkkosivu. Britannica kids. <https://kids.britannica.com/kids/article/folktale/399460>. (viitattu 12.9.2024).

Catherine 2020. What is Urban Fantasy? Cups and Cards and Books. Blogi 20.6.2020. Wordpress. <https://beesandbooks.home.blog/2020/06/20/what-is-urban-fantasy/>. (viitattu 29.9.2024)

Elävien kuolleiden yö. (Night of the Living Dead) Yhdysvallat 1968. Ohjaus George A. Romero. 96 min.

Ganander, Christfrid 1789. Mythologia Fennica. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Greenfield School TV. 2020. The Boy and the Three Trolls by Walter Stenström. Illustrated by John Bauer. Verkkovideo 22.4.2020. YouTube. 24:45. <https://www.youtube.com/watch?v=YRh8NHTBT6I>. (viitattu 31.8.2024)

Huygen, Wil 1976. Suuri tonttukirja. Helsinki: WSOY.

Jadesoturi. Suomi, Kiina 2006. Ohjaus Antti-Jussi Annila. 110 min.

Joulutarina. Suomi 2007. Ohjaus Juha Wuolijoki. 82 min.

Kadonnut joulupukki. Suomi 2014. Ohjaus Tommi Lepola. 88 min.

Kalevala – Uusi aika. Suomi 2013. Ohjaus Jari Halonen. 110 min.

Karisto 1980. Suomalaisia kansansatuja. Toinen painos. Hämeenlinna: Karisto.

Korpinen, Anu 2015. Suomalainen peikko, sen tavat ja pahat tavat. Katvealue. Blogi 11.10.2015. Blogger. <https://kalmannos.blogspot.com/2015/10/normal-0-21-false-false-false-fi-x-none.html.29.8.2024>.

Kulttuuriperintö.fi 2020. Suomalaiset palvoivat karhua ja rukoilivat Antilta ahventa. Kulttuuriperintö.fi. Blogi 31.3.2020. Wordpress. <https://kulttuuriperinto.fi/suomalaiset-palvoivat-karhua-ja-rukoilivat-antilta-ahventa/>. (viitattu 11.9.2024).

Longi, Tarja 2013, 9, 89. Peikon merkityksiä ja perinteen heijastumia suomalaisessa kirjallisuudessa kansansadusta 2000-luvulle. Pro-gradu tutkielma. Oulu: Oulun yliopisto. Humanistinen tiedekunta. <https://oulurepo oulu.fi/handle/10024/38604> (viitattu 30.8.2024)

Lumianonin Kronikat – Profeetat. (Chronicles of Lumianon – Prophetess) Suomi 2021. Ohjaus Joel Koskinen. 4 min.

Lönnrot, Elias 1849. Kalevala. Helsinki: Like.

Niko – Lentäjän poika. Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2008. Ohjaus Kari Juusonen & Michael Hegner. 75 min.

Niko 2 – Lentäjäväljekset. Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2012. Ohjaus Kari Juusonen & Jorgen Lerdam. 76 min.

Niko ja myrskyporojen arvoitus. Suomi, Tanska, Irlanti, Saksa 2024. Ohjaus Kari Juusonen & Jorgen Lerdam. 85 min.

Niskanen, Niina 2024. Tontut suomalaisessa mytologiassa. Issuu. Blogi i.a. Issuu inc. https://issuu.com/rajatieto/docs/aareton_kesa-2-2020/s/10635669. (viitattu 27.8.2024)

Nordic gnome i.a. The story of the gnomes. Verkkosivu. Nordic gnome. <https://www.nordicgnome.com/about-gnomes>. (viitattu 4.10.2024)

Percy Jackson and the Olympians (TV-series) USA 2023. Disney +. Co-Lab21, The Gotham Group, Mythomagic, Quaker Moving Pictures, 20th Television, Disney Branded Television.

Porthan, Tiina & Tero i.a. Suomalaiset jumalat. Verkkosivu. Suomalaisen kansanperinteen hahmoja. <https://kalmankartano.wordpress.com/2021/06/14/suomalaiset-jumalat/>. (viitattu 30.9.2024)

Linkki artistin sivuille: <https://www.deviantart.com/teroporthan>

Porthan, Tiina & Tero i.a. Parantamisen loitsut ja jumalat. Verkkosivu. Suomalaisen kansanperinteen hahmoja. <https://kalmankartano.wordpress.com/2021/03/30/parantamisen-jumalat/>. (viitattu 30.9.2024)

Linkki artistin sivuille: <https://www.deviantart.com/teroporthan>

Porthan, Tiina & Tero i.a. Ukko ylijumala. Verkkosivu. Suomalaisen kansanperinteen hahmoja. <https://kalmankartano.wordpress.com/2020/11/06/ukko-ylijumala/>. (viitattu 2.10.2024)

Linkki artistin sivuille: <https://www.deviantart.com/teroporthan>

Porthan, Tiina & Tero i.a. Tuonela. Verkkosivu. Suomalaisen kansanperinteen hahmoja. <https://kalmankartano.wordpress.com/2019/08/17/tuonelan-vaki/>. (viitattu 4.10.2024)

Linkki artistin sivuille: <https://www.deviantart.com/teroporthan>

Pulkkinen, Risto 2014. Suomalainen kansanusko. Samaaneista saunatonnttuihin. Helsinki: Gaedeamus.

Raja. (Gränsen) Ruotsi 2018. Ohjaus Ali Abbasi. 101 min.

Rölli ja metsänhenki. Suomi 2001. Ohjaus Olli Saarela. 92 min.

Röllin sydän. Suomi, Saksa, Venäjä, Iso-Britannia 2007. Ohjaus Pekka Lehtosaari. 78 min.

Rölli ja kultainen avain. Suomi 2013. Ohjaus Taavi Vartia. 86 min.

Rölli ja kaikkien aikojen salaisuus. Suomi 2016. Ohjaus Taavi Vartia. 80 min.

SES (Suomen elokuvasäätiö) 2024. Katsojaluvut. Verkkosivu. <https://www.ses.fi/katsojaluvut/>. (viitattu 12.9.2024).

Smith, Gerald 2024. Historic George Washington vision found in Binghamton? The tall tale of the West Side. Pressconnects. Blogi i.a. Pressconnects. <https://eu.pressconnects.com/story/news/connections/history/2023/04/10/binghamton-history-george-washington-vision-charles-wesley-alexander/70087869007/>. (viitattu 30.8.2024)

SKS i.a. Runoluettelo/Metatietosuodatus. Verkkosivu. SKVR tietokanta. <https://aineistot.finlit.fi/exist/apps/skvr/main/skvr07212170.xml?filter=1217&filterBy=number>. (viitattu 10.10.2024)

SKS kirjat 2022. Tolkien ja Kalevala -uutuuskirja avaa fantasian suurnimen suhdetta kansalliseepokseemme. Verkkosivu. SKS kirjat. <https://skskirjat.fi/tolkien-ja-kalevala/>. (viitattu 29.9.2024)

Taru Sormusten Herrasta Kaksi tornia. (The Lord of the Rings The Two Towers) Yhdysvallat, Uusi-Seelanti 2002. 235min. Ohjaus Peter Jackson. The Lord of the Rings The Towers Extended edition. Blu-ray & DVD -kokoelma. New Line Cinema, Wingnut Films 2003.

The Dark Crystal. (The Dark Crystal) Yhdysvallat, Iso-Britannia 1982. Ohjaus Jim Henson, Frank Oz. 93 min.

There's something in the barn. Norja 2023. Ohjaus Magnus Martens. 100 min.

Unna ja Nuuk. Suomi 2006. Ohjaus Saara Cantell. 83 min.

Wikipedia 2024. Among gnomes and trolls. Verkkosivu 1.10.2024. https://en.wikipedia.org/wiki/Among_Gnomes_and_Trolls. (viitattu 1.10.2024)

Wikipedia 2024. Category: Fantasy genres. Verkkosivu 25.8.2024. https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Fantasy_genres. (viitattu 25.8.2024).

Wikipedia 2024. Fantasy. Verkkosivu 15.9.2024. <https://en.wikipedia.org/wiki/Fantasy>. (viitattu 15.9.2024).

Wikipedia 2024. High Fantasy. Verkkosivu 11.9.2024. https://en.wikipedia.org/wiki/High_fantasy. (viitattu 11.9.2024).

Wikipedia 2024. John Bauer (illustrator) Verkkosivu 3.10.2024. [https://en.wikipedia.org/wiki/John_Bauer_\(illustrator\)](https://en.wikipedia.org/wiki/John_Bauer_(illustrator)). (viitattu 3.10.2024)

Wikipedia 2024. Joulupukki. Verkkosivu 30.9.2024. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Joulupukki>. (viitattu 30.9.2024)

Wikipedia 2024. Kalevala. Verkkosivu 29.9.2024. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Kalevala>. (viitattu 29.9.2024)

Wikipedia 2024. Low Fantasy. Verkkosivu 11.9.2024. https://en.wikipedia.org/wiki/Low_fantasy. (viitattu 11.9.2024).

Wikipedia 2024. Maahinen. Verkkosivu 4.10.2024. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Maahinen>. (viitattu 4.10.2024)

Wikipedia 2024. Mikael Agricolan jumalaluettelo. Verkkosivu 29.9.2024. https://fi.wikipedia.org/wiki/Mikael_Agricolan_jumalaluettelo. (viitattu 29.9.2024)

Wikipedia 2024. Mythologia Fennica. Verkkosivu 30.9.2024. https://fi.wikipedia.org/wiki/Mythologia_Fennica. (viitattu 30.9.2024)

Wikipedia 2024. Night of the Living Dead. Verkkosivu 3.10.2024. https://en.wikipedia.org/wiki/Night_of_the_Living_Dead. (viitattu 3.10.2024)

Wikipedia 2024. Peikko. Verkkosivu. 12.10.2024. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Peikko>. (viitattu 12.10.2024)

Wikipedia 2024. Rölli (hahmo). Verkkosivu 2.10.2024. [https://fi.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6lli_\(hahmo\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6lli_(hahmo)). (viitattu 2.10.2024)

Wikipedia 2024. Spekulaatiivinen fiktio. Verkkosivu 29.9.2024. https://fi.wikipedia.org/wiki/Spekulaatiivinen_fiktio. (viitattu 29.9.2024)

Wikipedia 2024. Suomalaisten muinaiset jumalat. Verkkosivu 29.9.2024. https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomalaisten_muinaiset_jumalat. (viitattu 29.9.2024)

Wikipedia 2024. Urban Fantasy. Verkkosivu 11.9.2024. https://en.wikipedia.org/wiki/Urban_fantasy. (viitattu 11.9.2024).

Wikipedia 2024. Wuxia. Verkkosivu 2.10.2024. <https://en.wikipedia.org/wiki/Wuxia>. (viitattu 2.10.2024)

PROFEETATAR

Elokuvakäsikirjoitus

Kirjoittanut

Joel Koskinen

Versio 4
5.10.2024

Joel Koskinen
Osoite
Postinumero ja -paikka
Puhelinnumero
Sähköposti

1. INT. PIMEYS - AJATON - UNI

SINULE, 14, makaa tyhjän pimeyden keskellä painajaisunessa. Sinulen kasvot tuskailevat siitä, mitä hän kuulee.

HULGA (V.O.)
Kautta häntäni, Sinule on tyhmä. Se ei opi edes lukemaan.

NUURA (V.O.)
Miksi käydä edes koulussa? Aivan turhaan sitä opetetaan.

HULGA (V.O.)
Joo. Varsinainen taakka ylipapittaren talolle.

NUURA (V.O.)
Siksi Sinulen oikea äiti heitti sen koskeen. Koska kukaan ei halua tuollaista vajakkia!

HULGA (V.O.)
Ruma! Hylkiö! Pudotetaan se taas kalliolta.

NUURA (V.O.)
Ah hah hah haa, ehkä silloin sen muisti palautuu.

RUUSA (V.O.)
Ylijumalatar, pyhä Saira, taivaista sadetta kuolleille annat, valtaistuimeltas heikon taakkaa kannat, epäilyks nyt helmaasi kuoli, vasten rintojasi surun huoli, valon lapsen valat voiman, karkotat pimeyden kuonan...

Taivaallinen VALO ilmestyy ja häikäisee Sinulen niin, että Sinule herää.

2. EXT. METSÄAUKEAMA - AAMU - JATKUU

VALO häikäisee Sinulea, kunnes valo heikkenee ja maailma avautuu.

Sinule nousee ylös ja katsoo eteensä jännittyneenä.

YLIJUMALATAR, 40, VAALEAA VALOA hohtava hahmo seisoo kaikkivaltiaan tavoin säälimättömän ja viisaan näköisenä katsomassa Sinulea.

2.

Ylijumalatar on pukeutunut VALKOISEEN MEKKOON ja hänen hihansa ovat KAARTUVAT käsivarsien kohdilla. Ylijumalattarella on PITKÄ KULLANRUSKEA, TASAINEN tukka.

Ylijumalatar kohottaa toisen kätensä katsomaan sivulle.

Sinule katsoo osoitettuun suuntaan.

TAIKAVALOA hohkaava PEILI seisoo maan pinnalla, ja peilin edessä seisoo peikkotyttö HULGA, 14.

Peikoilla on TUUHEA, PITKÄ, SOTKUINEN TUKKA, TERÄVÄT HAMPAAT ja HÄNTÄ. Peikko on ihmisen kokoinen, KARVAINEN, NENÄ JA KORVAT ovat ISOT. Peikoilla on TUMMANRUSKEAT VAATTEET.

Hulga on tässä näyssä ELÄVÄ KUOLLUT.

Hulga hymyilee kaameasti pidellen käsissään NUKKEA, joka on puettu PUNAISEEN KAAPUUN ja VALKOISEEN VIITTAAN.

Hulga repii nuken kahtia.

Sinule kauhistuu, sulkee silmänsä ja peittää korvansa.

3. INT. KOTITUPA - SÄNKYKAMMARI - PÄIVÄ

Sinule peittää korviaan unessa. Hän makaa sängyssä verhojen ympäröimänä.

SINULE
(mumisee)
Ei, ei, ei, ei...

Sinule havahtuu hereille kauhusta jäykkänä. Hän nousee ylös istumaan ja hengittää tiuhaan ihmetellen onko hereillä vai unessa.

Verhon takaa kuuluu kahden tonttunaisen: adoptioäiti RUUSAN, 50, ja vieraan, TIIAN, 50, puhe.

TIIA (O.S.)
Voi, Ruusa ystävä hyvä. On aivan kamala asia joutua kokemaan, mitä ihmistyttösi on kokenut.

RUUSA (O.S.)
Niinpä niin, Tiia. Adoptiotyttäreni ei ole vaivaisemäntä.

TIIA (O.S.)
Ei, en minä sitä sillä.

3.

RUUSA (O.S.)
 Minusta tuo kuulostaa juuri siltä,
 ystävä hyvä. Jos toivot valittavasi
 sipulisadosta, sinun on otettava
 yhteyttä kuninkaan hoviin.

TIIA (O.S.)
 Ja kuinka sen muka teen?
 Ylipapittarena olet vastuussa
 kylästäsi.

RUUSA (O.S.)
 Ja isäntäsi hyvinvoinnistasi vai?
 Siitä, kuinka kurjaa hänellä aina
 on.

Sinule katsoo äänen suuntaan ja hänen hengityksensä
 rauhoittuu.

TIIA (O.S.)
 No, sängyn pohjassa hän on viime
 päivät ihmistyttäresi tunaroinnin
 takia ollut. Suree sitä kaikkea.

RUUSA (O.S.)
 Uskon, että tapaamisemme oli tässä.
 Sinule on yhtä kykeneväinen
 tekemään töitä kuin kuka tahansa
 tässä kylässä.

Sinule katsoo alas ankeana.

TIIA (O.S.)
 Hyvä on, mutta pellolleni hänellä
 ei ole enää tulemista, jos ei yhtä
 ainuttakaan sipulia osaa istuttaa
 oikein päin!

4. INT. YRTTIHUONE - PÄIVÄ

Huoneen seinät ovat täynnä ripustettuja YRTTI- JA
 KUKKAKIMPPUJA.

Ruusa seisoo pitkulaisen pöydän toisessa päässä ja kaataa
 nipun YRTTIKUKKIA pöydälle.

Tontut ovat 15 CM pitkiä, heillä on ISO PYÖREÄ NENÄ ja
 KORVAT.

Ruusalla on TUMMANHARMAA, SUIPONMUOTOINEN HUOPAMYSSY. Myssyn
 alla on HARMAAHUIVI, joka peittää hänen hiuksiaan. Tämä
 myssyn ja huivin yhdistelmä kertoo, että naistonttu on
 naimisissa.

4.

Ruusan vaatteet ovat HARMAANRUSKEAT niin kuin nais- ja tyttötontuilla yleensä.

Ruusa pyyhkii hikeä otsaltaan ja vetää esiin VEITSEN povitaskustaan.

Sinule pilkkoo YRTTEJÄ vastakkaisella puolella pitkulaista pöytää ankean näköisenä. Sinulen katse on kiinnittynyt pöytään katseen nousematta helposti.

Kuuluu PUISEN OVEN NARAHDUS.

Papitartonttu OONA, 37, astuu sisään Ruusaa kohti vetäen mukanaan TUOHIKELKKAA.

Oonalla, joka on naimaton naistonttu, on VIHREÄ suiponmuotoinen huopamyssy ja hänellä on PALMIKOITU PITKÄ TUKKA, jota hän ei peitä huivilla.

RUUSA

Ah, Oona. Tarvitsitko vielä jotain?

OONA

Kyllä, ylipapitar. Rutkasti Lumianonin parasta kuolleen miehen heinää.

RUUSA

Sinule. Ojenna tuo koko yrttikimppu luotasi.

Sinule havahtuu askareistaan ja nostaa katseensa seinää kohti, joka on hänen käden ulottuvillaan.

KOLME YRTTIKIMPPUA on kohdalla.

Sinule pohtii, minkä ottaa.

Sinule kurottaa kättään kolmatta kimppua kohti, mutta pysäyttää kätensä. Hän ei ole varma, onko kimppu oikea.

RUUSA (CONT'D)

Se valkoinen.

Sinule ottaa ensimmäisen kimpun, joka on HARMAANVALKOINEN.

Hän vie kimpun Oonalle.

Sinule ojentaa kimpun.

Oona näyttää siltä kuin ei uskaltaisi kertoa totuutta.

RUUSA (CONT'D)

Keskimmäinen kimppu, Sinule.

5.

Sinule huokaa harmissaan.

Sinule kääntyy ja kävelee rivakasti takaisin seinälle.

Hän laittaa harmaanvalkoisen kimpun seinälle ja ottaa keskimmäisen kimpun.

OONA (O.S.)
 Joo-o. Ainakin neljä uutta
 ruttotapausta Suoniityssä.
 Mielestäni tämä alkaa ennakoita jo
 epidemiaa.

RUUSA (O.S.)
 Kunhan palaat itsekin terveenä
 takaisin. En jaksaisi enää uutta
 metsäflunssaa tässäkin kylässä.

Sinule kävelee takaisin Oonan luokse.

Sinule ojentaa nöyränä kimpun Oonalle ja niiaa kimpun antamisen yhteydessä.

Oona ottaa kimpun ja asettaa kimpun kelkkaansa.

OONA
 Olen varovainen, ylipapitar.
 Kiitos.

Oona niiaa kummallekin.

Sinule niiaa takaisin.

Oona kävelee pois huoneesta.

Sinule kävelee takaisin pöytänsä pariin.

Sinule jatkaa pilkkomista hetken hiljaisuudessa.

SINULE
 Äiti?

RUUSA
 No?

SINULE
 Mikä minussa on vialla?

Ruusa kääntyy Sinulea kohti kysyvänä.

RUUSA
 Mistä tuollainen kysymys nyt tuli?

6.

SINULE

Hulga ja Nuura sanovat, että oikea
 äitini heitti minut koskeen sen
 takia, koska synnyin vajaana.

Ruusa pysähtyy, kun jää miettimään vakavana.

5. INT. KOTITUPA - ILTA - FLASHBACK

Tajuton, koskeen huuhtoutunut, Sinule vaaleassa paladiinin
 mekossa, makaa olkipeitteen pehmustamalla pöydällä.

PEIKKOVANHUS (70), tietäjä, shamaanin näköinen, jolla on
 TUMMANHARMAA KAAPU, LUUKORUJA kaulassaan ja kasvoissa, nostaa
 Sinulen hihaa.

Sinulen käsivarressa on TATUOINTI: kaksi ympyrää toisiaan
 vasten.

Ruusa seisoo pöydällä Sinulen avatun käden luona ja katsoo
 näkyä ihmeissään.

RUUSA

Onko tuo syntymämerkki sitä, mitä
 luulen sen olevan?

Peikkovanhus laskee Sinulen käden.

PEIKKOVANHUS

Tähdenlennon profetia ihmistytöstä,
 joka on saapuva parantamaan
 sairastunut maa, mutta joka ei
 tunne itseään.

RUUSA

Kadonnut profeetatar...
 ylijumalattaren jälkeläinen?

Peikkovanhus huokaa ja ottaa kävelysauvansa, joka nojaa
 pöytään. Peikkovanhus astelee pari askelta pois päin pöydästä
 syvissä mietteissään ja pysähtyy.

PEIKKOVANHUS

Merkit ovat olleet jo pitkään
 selkeät. Mitä tahansa muut sanovat,
 aaveet asuvat jo keskuudessamme.

RUUSA

Mutta mitä minä voin yksin tehdä?

PEIKKOVANHUS

On vastuusi seuraajanani auttaa
 ihmistyttöä muistamaan.

(MORE)

7.

PEIKKOVANHUS (CONT'D)

Hän, joka löytyi koskirannasta tänään, on saapunut luoksemme tarkoituksella.

6. INT. YRTTINAVETTA - PÄIVÄ - TAKAISIN NYKYHETKEEN

Ruusa palautuu ajatuksissaan nykyaikaan. Hän lähtee kävelemään päättäväisesti eteenpäin ja vetää LIINAN alta esiin jotain pöydän nurkasta.

RUUSA

Hulga ja Nuura kiusaavat muita, mitä taas sinä et tekisi. Kumpi tässä onkaan viisaampi?

SINULE

Mutta en opi lukemaan tai kirjoittamaan. E-en edes osaa valita oikeaa yrttikimpua.

Ruusa astelee Sinulen luokse vetäen mukanaan KANGASNUKKEA.

RUUSA

Kykysi tulevat kyllä.

Ruusa ojentaa tekemänsä nuken Sinulelle.

Sinule havahtuu ja kääntyy katsomaan tarjottua nukkea kohti ihmeissään.

Nukella on PUNAINEN KAAPU ja VALKOINEN VIITTA.

Sinule ottaa nuken käteensä ja jää ihmettelemään sitä.

RUUSA (CONT'D)

Profeetataren vaatteet nukkesi yllä muistuttakoon sinua, ettei synnyttäjä-äitisi tuonut tähän maailmaan mitättömyyttä.

Sinule katsoo nukkea liikuttuneena ja kääntää kiitollisen katseensa Ruusaan.

Ruusa nyökkää lämpimästi vahvistuksen merkiksi.

7. INT. KOULULUOKKA - PÄIVÄ

Sinule pitää käsissään KOEPAPERIA, jonka keskellä on PUNAINEN LEIMA ja teksti: "Hylätty".

Sinule katsoo koepaperia pettyneenä.

8.

PEIKKO-OPETTAJA, mies (40v), katsoo Sinulea edestä.

PEIKKO-OPETTAJA
En ollut yllättynyt.

Peikko-opettaja haukkaa palan MÄDÄSTÄ OMENASTA.

Peikko-opettaja kävelee luokan edessä, jossa on kolme PÖYTÄRIVIÄ. Sinule istuu etummaisella rivillä ja luokassa on neljä muuta tonttulapsioppilasta: kaksi tonttupoikaa ja kaksi tonttutyttöä.

Tonttupojilla on PUNAINEN suipon muotoinen huopamyssy ja tonttutyttöillä VIHREÄ suipon muotoinen huopamyssy. Tonttupojilla on SININEN TONTTUPUSERO ja RUSKEANVIHREÄT HOUSUT. Tonttutyttöillä on HARMAANRUSKEAT vaatteet.

Takimmaisessa rivissä, kiusaajat: Hulga ja Nuura kikattelevat. Hulga ja Nuura katsovat Sinulea kieroon.

PEIKKO-OPETTAJA (CONT'D)
Hmm... Oikein hyvin poimittu,
Petrus. Mato omenassa pitää
lääkärin sovinnossa...
Olisin odottanut monelta parempaa,
sillä eihän aikaloitsukokeessa ole
kyse sentään kuolleista
herättämisestä...

SIENIPALA osuu Sinulen selkään.

Sinule havahtuu katsomaan taakse etsien, kuka heitti palan.

Hulga ja Nuura, jotka heittivät palan kikattelevat.

PEIKKO-OPETTAJA (CONT'D)
Ne, jotka saivat arvosanan
välttävän, saavat lisää
kotitehtäviä. Se, joka sai
hylätyn...

Peikko-opettaja katsahtaa Sinulea terävästi. Sinule katsoo arkana takaisin.

PEIKKO-OPETTAJA (CONT'D)
Jää tukiopetukseen ja tekee kokeen
uudestaan...

Peikko-opettaja haukkaa omenastaan uuden palan ja eläytyy makuun nauttien.

PEIKKO-OPETTAJA (CONT'D)
Oikein mätää sen kuuluukin olla.

9.

8. EXT. TIE - PÄIVÄ

Sinule istuu kiven päällä TUOHIREPPU sylissä odottamassa.

Hulga ja Nuura kävelevät kuiskutellen paikalle.

Sinule näkee kiusaajat ja jännittyy. Sinule puristaa reppuaan.

Hulga ja Nuura pysähtyvät Sinulen kummallekin puolelle.

HULGA

Hei, Sinule. Miten uusintakoe meni?

SINULE

(mumisten)

H-hyvin...

HULGA

Mitä?

SINULE

Hyvin kai.

NUURA

Kuule, sinun on puhuttava kovemmin,
jotta kuulemme.

Hulga nappaa Sinulen repun käsiinsä.

Sinule jäätyy ja ähkäisee.

HULGA

Ei se mitään, jos et muista.
Voidaan katsoa sun puolesta.

Nuura alkaa penkoa Sinulen reppua.

Sinule katsoo harmistuneena tekoa.

Hulga ottaa repusta Ruusan tekemän nuken.

HULGA (CONT'D) (CONT'D)

(nauraa)

Siis mitä? Oletko kaksikymmentä-
vuotias?

SINULE

Anna se takaisin!

Sinule kurottaa nukkea kohti.

Nuura tarttuu Sinulesta kiinni.

10.

Sinule rimpuilee ja tönäisee Nuuraa.

Nuura kaatuu maahan.

HULGA
Senkin vajaa kultakala!

Sinule lähtee juoksuun pois paikalta.

Hulga ja Nuura lähtevät perään.

9. EXT. METSÄN YLÄMÄKI - PÄIVÄ

Sinule juoksee ylämäkeä ylös syvemmälle metsään.

Hulga ja Nuura juoksevat perässä vähän matkan päässä.

NUURA
Me halutaan vaan jutella sun
kanssa!

HULGA
Älä juokse kallioille! Voit pudota
ja lyödä pääsi taas uudestaan!

Sinule katsoo taakse ja jatkaa matkaa.

10. EXT. METSÄ - PÄIVÄ

Sinule saapuu VARJOISAAN metsään.

Hän pysähtyy haukkomaan henkeä. Sinulen hengähtäessä, hän sulkee silmänsä.

11. EXT. PIMEÄ METSÄ - PÄIVÄ

Sinule avaa silmänsä ja on siirtynyt päiväuneen, toisenlaiseen synkkään metsään. Sinule katsoo ympärilleen peloissaan.

Valo SYTTYYPehmeästi Sinulen takaa, jonka jälkeen OKSANRAKSAHDUS kuuluu samasta suunnasta.

Sinule kääntyy katsomaan.

Elävä kuollut Hulga seisoo kaameasti hymyillen valoa hohtavan taikapeilin edessä.

Sinule katsoo näkyä kauhuissaan.

11.

YLIJUMALATAR (O.S.)
 Paladiinien tytär. Tämä on oleva
 maailman jälki, jos hylkää
 kutsumuksesi.

Sinule sulkee silmänsä ja peittää korvansa.

SINULE
 Ei! Miksi minä?

YLIJUMALATAR (O.S.)
 Älä sulje korviasi minulta, tytär!

SINULE
 Ei! En halua!

YLIJUMALATAR (O.S.)
 (huutaa)
 Tytär!

Sinule avaa silmänsä ja korvansa.

Ylijumalatar seisoo nyt elävän kuolleen Hulgan tilalla peilin vieressä.

YLIJUMALATAR (CONT'D)
 Lunastuksesi päivän mahdollistaa
 vain todellinen ymmärryksesi siitä,
 kuka sinä olet.

SINULE
 Mutta en ole yhtään mitään.

Taikapeilin valo HÄIKÄISEE maailman. Sinule sulkee silmänsä häikäisyltä ja avaa ne uudestaan.

Taikapeili seisoo nyt suoraan hänen edessään.

Sinule katsoo yllättyneenä, silmät pyöreinä peiliä.

Takaisin peilistä katsoo hänen oma peilikuvansa
 profeetattaren PUNAISEEN KAAPUUN ja VALKOISEEN VIITTAAN
 pukeutuneena, HOPEINEN KRUUNU päässä.

Sinule tunnustelee itseään hämmästyneenä.

Profeetattaren kuva tunnustelee itseään samalla tavalla
 hämmästyneenä peilissä.

YLIJUMALATAR (O.S.)
 Olet koko Lumianonin toivo. Sinä...

Sinule sulkee silmänsä.

12.

12. EXT. METSÄ - PÄIVÄ

Sinule avaa silmänsä ja metsä on palautunut tavalliseksi.

Sinule seisoo yksin paikoillaan yrittäen ymmärtää tätä kaikkea.

YLIJUMALATAR (O.S.)
(päänsisäisesti)
Olet parantaja...

Nuuran hätää kärsivä HUUTO kuuluu kaukaa.

Sinule kääntyy huutoa kohti.

13. EXT. METSÄKALLIOT - PÄIVÄ

Nuura on kumartunut maassa makaavan, tajuttoman Hulgan vierelle, joka on pudonnut kalliolta ja lyönyt päänsä. Hulgan otsa vuotaa VERTA.

Sinule saapuu juosten paikalle. Hän pysähtyy vähän matkan päähän katsomaan tilannetta.

Nuura katsoo Sinulea shokissa.

NUURA
(shokissa)
H-hän putosi kalliolta!

Nuuran nyhkyttäessä voimattomana, Sinule huokaa ja tekee päätöksen.

Sinule kävelee maassa makaavan Hulgan luokse.

Sinule laskeutuu polvilleen.

Sinule kiristää katseensa ja laittaa kätensä Hulgan pään päälle.

Sinule sulkee silmänsä ja keskittyy.

Nuura katsoo Sinulen toimia ymmärtämättä.

Sinulen kädet syttyvät VALOON.

Sinule jatkaa keskittymistään.

Nuuran silmät leviävät ihmetyksestä.

Sinulen kädet sammuvat valosta.

13.

Hulgan herätessä, Sinulen kädet poistuvat hänen otsansa päältä, ja haava on HÄVINNYT otsasta.

Nuura haukkoo henkeä ällistyksestä.

Hulga ihmettelee, mitä on tapahtunut ja hieroo otsaansa, jossa haava oli aikaisemmin.

ELÄVÄN KUOLLEEN HUUTO kuuluu metsäpolun päästä.

Sinule katsoo metsäpolun suuntaan pelkäämättä.

Hahmo saapuu hoipertelevin askelin metsästä: ELÄVÄ KUOLLUT Oona. Puiden takaa tulee esiin myös kaksi muuta elävää kuollutta ihmistä.

Sinule nousee ylös itsevarmana ja katsoo eläviä kuolleita tietäen, mitä tehdä.

Sinulen kädet syttyvät VALOON.

LOPPU